

รูปแบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตตรวจราชการที่ 12

Model of Sustainable Community Development in Inspection Area 12

รณพร ไตรคุ้มกัน, ยุภาพร ยุภาศ และวิทยา เจริญศิริ
Ruamporn Tricoomkn, Yupaporn Yupas and Wittaya Chareonsiri
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Ruamporn@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อตรวจสอบสมมติฐานปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และขั้นที่ 2 เป็นการตรวจสอบสมมติฐานปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.451-0.865 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.947 และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) แบบ Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืน คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน การมีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นโดยชุมชน ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด และเครือข่ายชุมชน
2. ตัวแปรที่ส่งผลต่อการจำแนกการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน คือ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นโดยชุมชน และปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ($P\text{-value} < 0.01$) และร่วมกันทำนายการเป็นสมาชิกของหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมิน โดยทำนายการเป็นสมาชิกหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ผ่านการประเมินถูกต้อง ร้อยละ 79.00

คำสำคัญ: รูปแบบ; การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

Research and development, aims to develop a framework to identify factors affecting development of sustainable communities, and to investigate factors identified assumptions that affect development of sustainable communities. The research is divided into 2 phases: Step 1: creating and developing a conceptual framework for identification of factors that affect sustainable community development and Step 2: to investigate discriminant factor assumptions that affect development of sustainable communities. Instruments used to collect data was formed to develop a sustainable community as discriminant from 0.451 to 0.865 and confidence issue, using Cronbach's coefficient alpha formula equals 0.947 and questionnaire for interview guide. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and discriminant analysis by stepwise.

Results showed that:

1. Review literatures found that factors affecting sustainable village development were change leadership, knowledge of sustainable development, community learning activities ,participation, local community resource management, marketing mix factors, and community networks.
2. variables that affect discriminant of development of a sustainable village were knowledge of sustainable development, local community resource management and marketing mix factors (P-value < 0.01), predict membership of sustainable development villages that pass and fail to assess by means of predicting membership of a sustainable village group that has been correctly evaluated 79.00%.

Keywords: Model; Sustainable Community Development

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 10 มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้สถานการณ์เงื่อนไขและการเปลี่ยนแปลง

ในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมีแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยืด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-9 และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน (Kampa, 2012) ประกอบกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงระดับโลก ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ความมั่นคงทางอาหาร และพลังงานของโลกมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการก่อการร้ายสากล เป็นภัยคุกคามประชาคมโลก สอดคล้องกับสถานการณ์ภายในประเทศ เช่น

การบริหารภาครัฐอ่อนแอ โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

โครงสร้างประชากร มีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ค่านิยมที่ดิ่งงามของไทยเสื่อมถอย ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงทั้งที่มาจากปัญหาการก่อความไม่สงบในประเทศ ปัญหาการก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจ และการแข่งขันด้านต่างๆ ในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ มีความรุนแรง และผลกระทบสูงเป็นประเด็นท้าทายต่อการบริหารจัดการความเสี่ยง ทั้งการบริหารวิกฤตการณ์ การเตรียมความพร้อมเพื่อตอบสนองอย่างฉับไว และการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชน จากการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของจังหวัดมหาสารคาม ปี 2558 จาก 13 อำเภอ 131 ตำบล 2,011 หมู่บ้าน ครึ่งเรือนทั้งหมด จำนวน 219,269 ครึ่งเรือน ประชากรที่อาศัยอยู่จริง จำนวน 746,001 คน พบว่า ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวน้อย 6 เดือนแรกติดต่อกัน (ร้อยละ 3.42) ทุกคนในครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะปลอดภัย (ร้อยละ 0.96) และคนในครัวเรือนมีการใช้ยา เพื่อบำบัดบรรเทาอาการ

เจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม (ร้อยละ 0.65) เด็กจบการศึกษาบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อ และยังไม่มียานทำได้รับการฝึกอบรม ด้านอาชีพ (ร้อยละ 18.00) เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อ ชั้น ม. 4 หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 0.75) คนอายุ 15-60 ปีเต็ม อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้ (ร้อยละ 0.03) คนอายุ 15-60 ปีเต็มมีอาชีพและมีรายได้ (ร้อยละ 1.27) คนอายุมากกว่า 60 ปีเต็มขึ้นไป มีอาชีพและมีรายได้ (ร้อยละ 1.16) ครัวเรือน มีการเก็บออมเงิน (ร้อยละ 0.82) คนในครัวเรือน ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 6.08) คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา (ยกเว้นการดื่มเป็นครั้งเป็นคราว) (ร้อยละ 4.42) คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น (ร้อยละ 0.82) (Community Development Office, Mahasarakham Province, 2015 : 12-19)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ประเทศไทย จึงต้องเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะต้องการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) และความเป็นอยู่ของ ประชาชน (Well being) ให้ดีขึ้น ขณะที่การพัฒนา เศรษฐกิจต่างก็มีจุดหมาย เพื่อต้องการเพิ่มระดับ รายได้ประชาชาติในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของ ประชากรในประเทศ ทั้งนี้การพัฒนาประเทศ จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดต่างก็ขึ้นอยู่กับปัจจัย ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ โดยมีเป้าหมายหลักที่จะสร้างสังคมที่เป็นสุข มีการพัฒนาการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมุ่งที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

การจัดปัญหาความยากจน (Balanced Growth) นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมแบบแผน การผลิต การบริโภคที่ยั่งยืน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สู่ “เศรษฐกิจสีเขียว” ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลกที่ปรากฏใน เอกสารผลลัพธ์การประชุมริโอ+20 (Rio+20) ที่ประเทศไทยได้ร่วมให้คำมั่นไว้ (Kraipanon, 2013 : 45-49) รัฐบาลไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์ ประเทศ เพื่อให้คนไทยมีความกินดีอยู่ดีมีความ เสมอภาคและเป็นธรรมในสังคม ประกอบกับ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน กับประชาคมโลกได้ซึ่งหลักการของยุทธศาสตร์ คือ “ต่อยอดรายได้จากฐานเดิมสร้างรายได้ จากโอกาสใหม่ เพื่อความสมดุลและการพัฒนา อย่างยั่งยืน” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก (Office of Policy and Planning, Ministry of the Interior, 2013 : 59) เช่น การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้น จากประเทศรายได้ปานกลาง (Growth & Competitiveness) การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) การสร้างความสมดุล และปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ (Internal Process) และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green growth) (Panpoang and Khochaeklang, 2009 : 1-6)

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนา อย่างยั่งยืนเป็น รูปแบบของการพัฒนาที่สนอง ความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คน

รุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การที่จะพัฒนาชุมชนเพื่อให้ก้าวไปสู่ชุมชนเข้มแข็งหรือการเป็นชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัย เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมของสมาชิก การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นโดยชุมชน ปัจจัยทางการตลาด ความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เครือข่ายชุมชนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตตรวจราชการที่ 12 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและพัฒนารอบแนวคิดปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และตรวจสอบสมมติฐานปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตตรวจราชการที่ 12 ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัย และพัฒนาเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนารอบแนวคิดปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศในการร่างสมมติฐานความสัมพันธ์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา การสังเคราะห์ข้อมูลการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในเบื้องต้น และร่างสมมติฐานชั่วคราวความสัมพันธ์และกำหนดกรอบเชิงทฤษฎี

2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 แหล่งข้อมูลหลัก/ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 กลุ่ม คือ พัฒนาจังหวัด พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 6 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เครื่องมือการวิจัยได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินความครอบคลุมและถูกต้อง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา การสร้างข้อสรุปอุปนัย การเปรียบเทียบ เหตุการณ์และการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อแสดงถึงสภาพการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors) หรือความล้มเหลวของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อกรอชิงทฤษฎี สำหรับตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบสมมติฐานปัจจัยจำแนกที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นผู้นำและคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านของหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินเป็นหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตตรวจราชการที่ 12 (ร้อยเอ็ด กาศสินธุ์ มหาสารคาม ขอนแก่น) ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 200 คน และหมู่บ้านที่ยังไม่ผ่านการประเมินหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืน จำนวน 200 คน

1.1 กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรอิสระ (ปัจจัย) อัตราส่วน 20 : 1 ของตัวแปรปัจจัย (7 ตัวแปร) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม จำนวน 140 คน (ผู้วิจัยกำหนดเป็น 200 คน) รวมทั้งหมด 2 กลุ่มเป็น 400 คน

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) หลังจากนั้น คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างเป็นรายจังหวัด (Proportion Stratified Random Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้ตัวอย่าง รวมเป็น 400 โดยใช้เกณฑ์เดียวกัน

2. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมติฐาน และข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาและปัจจัยที่มีส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับผู้ที่มีความเหมาะสมในการประเมินปัจจัยแต่ละด้านที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างแบบประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จากนั้นนำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.600-1.00 ซึ่งถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาที่เหมาะสม เป็นข้อคำถามที่จะนำไปใช้ในการสร้างเครื่องมือต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่

0.451-0.865 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.947 หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะและจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ปัจจัยจำแนกที่ส่งต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) และการแปลความหมายของค่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจำแนกที่ส่งต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

4.2 สถิติสำหรับตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาความตรง (Validity) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) และความเที่ยง (Reliability)

4.3 สถิติสำหรับการตรวจสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย 1) ค่าไอเก้น (Eigen Value) เป็นค่าที่แสดงอัตราส่วนการผันแปรระหว่างกลุ่มต่อการผันแปรภายในกลุ่ม ถ้าค่าไอเก้นมีค่าสูงก็แสดงว่าสมการดีหรือมีค่าจำแนกสูงหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า Eigen Value ก็คือ Variance ของคะแนนแปลงรูป Y ที่แปลงมาจาก X_1, X_2, \dots, X_p 2) ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation) เป็นสถิติ ซึ่งสามารถใช้

ในการตัดสินความสำคัญของสมการจำแนกเป็นมาตรวัดความสัมพันธ์ของสมการกับกลุ่มของตัวแปร ซึ่งระบุการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นๆ ของตัวแปรตาม โดยใช้ให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับสมการที่หามาได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ถ้าค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลมีค่าสูง แสดงว่า การเป็นสมาชิกของกลุ่มสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรกับสมการจำแนกได้มาก 3) ค่าวิลค์แลมบ์ดา (Wilks' Lambda) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และเป็นมาตรวัดอำนาจในการจำแนกกลุ่มของตัวแปรด้วย ถ้าค่าวิลค์แลมบ์ดามีค่ามาก ตัวแปรจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่มได้น้อย ถ้าค่าวิลค์แลมบ์ดามีค่าน้อย ตัวแปรจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่มได้มาก และ 4) การสรุปและตีความผลการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนนี้เป็นการสรุปและตีความผลการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการผสมวิธี (Mixed)

4. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืนคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน การมีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นโดยชุมชน ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดและเครือข่ายชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของวัชรพงศ์ สุขรักษา (Sukraksa, 1995 : 147-

149) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองประกอบด้วย ปัจจัยหลักและปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยหลัก ได้แก่ ผู้นำการสร้างงานในหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ และความถี่ของการอบรมพัฒนาจิตใจ ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ โครงสร้างการบริหารหมู่บ้าน กฎของหมู่บ้าน ลักษณะของชุมชนและสาธารณูปโภคและการคมนาคม (Palakrai, 2007 : 133-137) พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้นำในชุมชนมีภาวะผู้นำสูง ความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิดนอกกรอบ ความรอบคอบและรอบรู้ ความสามารถในการประสานงาน ความอ่อนน้อมถ่อมตนและมีคุณธรรมจริยธรรม (Jeatae, 2014 : 302-315) พบว่า ลำดับขั้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนากิจกรรมในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ตัวแปรที่ส่งผลต่อการจำแนกการพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืน คือ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น โดยชุมชน และปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ($P\text{-value} < 0.01$) และร่วมกันทำนายการเป็นสมาชิกของหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมิน โดยทำนายการเป็นสมาชิกกลุ่มหมู่บ้านพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ผ่านการประเมินถูกต้อง ร้อยละ 79.00

2.1 ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อการจำแนกการพัฒนาชุมชนอย่างที่ยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิชัย ต้นศรีสกุล (Tansrikool, 2010 : 51-68) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนคือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมนั้น นอกจากนั้นยังพบว่า ปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยการบริหารจัดการด้านธุรกิจชุมชน ปัจจัยการบริหารจัดการด้านสังคม และปัจจัยการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า การพัฒนาชุมชนไม่ส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืน 8 ประเด็น ได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ขาดการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ขาดผู้รับช่วงความต่อเนื่องของกิจกรรม จิตสำนึกร่วมของชาวบ้านยังไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมนั้น ขาดผู้นำ ที่เข้มแข็งหรือไม่มีแนวคิดในการพัฒนา ขาดเงินทุนในการจัดตั้งกองทุนหรือกลุ่มและขาดความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณ เช่นเดียวกับงานวิจัยของภุรีปัญญา เกิดศรี (Kaedsri, 1995 : 87-88) พบว่า 1) การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลทำให้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ 2) ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน 3) ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม 4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรนำไปสู่กระบวนการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน 5) คือการประสานงานการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอจากเจ้าหน้าที่

ตามที่สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (Heangingsud, 2008 : 71-75) พบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน การอบรมให้ความรู้ทั้งในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการอบรมการบันทึกบัญชีครัวเรือน และผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ประชาชนเห็นด้วยกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนช่วยในการบริหารจัดการครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนในด้านการเพิ่มรายได้นั้นก็มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ตัวแปรการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น โดยชุมชนส่งผลต่อการจำแนกการพัฒนาชุมชนอย่างที่ยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลลดา แสงมณี และศิริ สาริตกิจ (Seangmanee and Satidkit, 2014 : 38-60) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรในป่าพรุ ช่วงก่อนและหลังการเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง พบว่าชาวบ้านในชุมชนพรุคลองค้อง ได้พึ่งพาอาศัยฐานทรัพยากรป่าพรุในการดำรงชีพมาตั้งแต่อดีต ต่อมาเมื่อเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังและการขยายตัวของการเกษตรเชิงพาณิชย์

ประกอบกับเงื่อนไขอื่นๆ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในชุมชน และจากผลกระทบที่เกิดขึ้นชาวบ้านจึงพยายามแสวงหาทางออกโดยการปรับตัว เพื่อการดำรงชีพที่แตกต่างกันออกไป เช่นเดียวกับผลการศึกษาของขวัญภา สุขคร (Suksakron, 2014 : 255-268) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำกรณีตัวอย่าง ชุมชนบ้านกิวท่ากลาง-ท่าใต้จังหวัดลำปาง โดยชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำ โดยการใช้เศษไม้ปักถี่ๆ และใช้เศษไม้ใบเป็นตัวฝาย เพื่อชะลอการไหลของน้ำและกักเก็บตะกอนดินทราย รวมถึงการใช้กลองตาข่ายเหล็กที่บรรจุหินเป็นเครื่องมือในการสร้างฝาย ซึ่งเพิ่มความมั่นคงด้วยการยึดไม้และคานไม้ไว้บริเวณฝายหินตาข่ายเหล็กและได้นำหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม คือ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่นควบคู่กันไป โดยมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและคุณภาพชีวิตอย่างกลมกลืน ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศควบคู่กันไปในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายในลักษณะของการบริหารจัดการ โดยใช้อองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิม ผสานเข้ากับระบบบริหารจัดการและการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบใหม่ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาอย่างเหมาะสม คือ การประชุมและการทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงและแก้ไขปัญหอย่างต่อเนื่องและทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีการกำหนดเครื่องมือในการสร้างความสมดุลระหว่าง

การจัดระเบียบสังคมในการเคารพ และการปฏิบัติ ตามกฎกติกาของสังคมและกฎกติกาของธรรมชาติ ได้เป็นอย่างดีผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการ ร่างระเบียบของชุมชน การปิดป่าและการจัด โชนนึ่งป่ากิจกรรมในการดูแลรักษาป่า การสร้าง เครือข่ายและการศึกษาดูงาน ส่งผลให้เกิดความ สมดุลและประสพผลสำเร็จในการดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วม

2.3 ตัวแปรปัจจัยส่วนผสมทางการ ตลาดส่งผลต่อการจำแนกการพัฒนาชุมชนอย่าง ยั่งยืน ซึ่งพบว่า 1) รูปแบบทางการตลาดที่ยั่งยืน ของตลาดน้ำอัมพวา คือ การมีส่วนร่วมของคน ในชุมชนจาก การนำสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น สร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนตามวิถีชีวิต ประจำวัน โดยสร้างความแตกต่างให้เปิดเป็น ตลาดน้ำยามเย็นเพียงวันศุกร์-วันอาทิตย์ เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ คนในชุมชนมีรายได้ และเกิดเศรษฐกิจที่ดี โดยมีการคำนึงถึงสังคม และสิ่งแวดล้อม 2) ชุมชนนักปฏิบัติของตลาดน้ำ อัมพวารวมกลุ่มอย่างเป็นการและไม่ใช่เป็น ทางการเพื่อแบ่งปันความรู้ในการสร้างตลาดน้ำ อัมพวาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการใช้ชีวิตประจำวันที่ปฏิบัติมาถึงปัจจุบัน เพื่อให้ตลาดเกิดความยั่งยืน และ 3) นักท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบทางการตลาด ที่ยั่งยืน โดยการเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจ ของท้องถิ่น ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ทาง เศรษฐกิจโดยตรง

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการ วิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร ตระหนักถึงความสำคัญของ 3 ตัวแปร โดยนำ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวมาจัดทำเป็นหลักสูตรสำหรับ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นเนื้อหาความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจัยส่วนผสมทางการ ตลาดและการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษา ครั้งต่อไป

2.1 ควรนำตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือ จากตัวแปรในงานวิจัยนี้ ที่อาจเกี่ยวข้องหรือมี อิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืนมาศึกษา ในลักษณะเดียวกัน เช่น การบริหารจัดการ ด้านธุรกิจชุมชน การบริหารจัดการด้านสังคม การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

2.2 ควรศึกษาชุมชนที่ประสบ ผลสำเร็จในกระบวนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้การศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method) เพื่อให้รูปแบบการพัฒนาชุมชนเกิดความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

2.3 ควรนำตัวแปรภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน การมีส่วนร่วมและเครือข่ายชุมชน ซึ่งในการวิจัย ครั้งนี้เป็นตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน ไปศึกษาในชุมชนอื่นๆ ในลักษณะที่

แตกต่างกันไป

2.4 ควรพัฒนาพัฒนาชุมชนอย่าง
ยั่งยืนในรูปแบบอื่นๆ ตามลำดับ เช่น การศึกษา
ชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การจัดลำดับ

ความต้องการและปัญหาชุมชน การวางแผน
แก้ปัญหา การพิจารณาวิธีการดำเนินงาน
การดำเนินงาน การประเมินผลงาน และการ
ทบทวนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

References

- Community Development Office, Mahasarakham Province. (2015). *Report of the Quality of Life of the People of Mahasarakham in 2015*. Mahasarakham : Information Work, Community Development Office.
- Heangingsakud, S. (2008). Relationships between Cognitive Skills in Sufficiency Economy Philosophy and Accounting. Households in Nong Phai Sub-District, Muang District, Udon Thani Province. *Master of Arts Thesis*. College : Udon Thani Rajabhat University.
- Jeatae, A. (2014). Public Participation Process for the Development of Ban Prasat Community, Tambon Pirawan, Tak Bai District, Narathiwat Province. *Thesis Master of Arts*. College : Ramkhamhaeng University.
- Kampa, L. (2012). Economic Development Strategy under the Economic Development Plan and the National Society. *Journal of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University*, 6(2).
- Kedsri, P. (2010). Success Factors in the Application of Sufficiency Economy Philosophy in Land Reform Area : A Case Study of Nikhom Kradueng Subdistrict, Dan Chang District, Suphan Buri Province. *Thesis Master of Public Administration*. College National Institute of Development Administration.
- Kraipanoon, A. (2013). *Introduction to Sustainable Development*. Bangkok : Amarin Printing and Publishing Ltd.
- Neaumnook, P. and Heampreecha, W. (2011-2012). Integration of Community Practitioners to Create Sustainable Marketing Models Through Activity Theor y : A Case Study of Amphawa Floating Market. *Journal of Management Science and Information Science*, 7(1), 29-38.

- Paakrai, W. (2007). Factors Affecting Sufficiency Economy Village : A Case Study of Nettles Tambon Amphoe Mueang. *Master of Arts Thesis*. College : Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Panpaong, A. and Khochaeklang, S. (2009). To Study the Community in Accordance with the Sustainable Economic Development Policy of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization. Muang District, Phitsanulok Province. *Thesis Master of Public Administration*. College : Naresuan University.
- Seangmanee, C. and Satidkit, S. (2014). Development of the Southern Floating Market Tourism Model for Sustainable Development. *Journal of Fine Arts Education Research*, 6(1), 38-60.
- Suksakron, K. (2014). Local Wisdom in Damming the Water Case in Baan Kiew Tha Klang-Tha Tai Subdistrict, Ban Kiew Sub-district, Mae Tha District, Lampang Province. *Research Journal MSD. Humanities and Social Sciences*, 10(1), 255-268.
- Sulraksa, W. (1995). Factors Affecting the Sustainable Development of the Land of the Golden Land : A Case Study of 2 Villages. *Education : Master's Thesis*. College Khonkaen University.
- Tansrikool, S. (2013). Factors Affecting Sustainable Community Development Case Study Local Government Administration in Mahasarakham. *journal Cho Phou Yom*, 21, 51-68.